

Религиозни празници и обичаи

Ето как са описани религиозните празници Курбан Байрам и Рамазан Байрам в книгата “Якоруда” от Никифор Попфилипов:

“Мохамеданите празнуват тържествено Байрама. На сутринта рано пристигат от Бабешките колиби множество бабичани, пременени и накичени за молитва в джамията. След свършека ѝ бързат да се разотидат по домовете и занесат известието за Байрама. По улиците, още на излиза-

не от джамията, се поздравяват с прегръщания. По-младите отсичат и понасят тънка върба с клоните и със свирачите начело, тръгват по дукяните и къщята да събират подаръци: кърпи, чорапи, шами, басми. Момите се събират в някой двор за загледване, дето отиват и момците, а старите - по кафенетата. Стават и пехливански борби / гюреш/, но само любителски, без призове. Байрямът трае три дни.”

Тези празници са религиозни, но са придружени от игри и веселие. Празнуват се всяка година, като между тях има промеждутък от 70 дни. Датата на празнуване се определя по лунния мюсюлмански календар. Месецът преди Рамазан Байрам се нарича Рамазан. През него се спазва пост, като не се поема никаква храна и вода през целия ден, до залез слънце. В различните села се нарича по различен начин – уруч, тръпене, говеене и др. Денят преди празника се нарича Арфа, / Ариффе, Ерфа в различните села/. Тогава се почитат мъртвите, като се меси хляб и се бърка халва, която се раздава по махалата.

Сватба, с. Буково, 50-те години на XX век

Празникът започва след като приключи молитвата в джамията. През това време жените са приготвили празничната трапеза с най-различни ястия-чорба, яхния, различни видове баницы. Всички сядат на празничната трапеза, където по

Сюнет, с. Дебрен, 90-те години на XX век

- младите честитят празника на родителите и искат прошка от тях. На този празник най-много се радват децата. Те са облечени с най-новите си дрехи и цял ден обикалят къщите. Навсякъде им дават пари и бонбони. На празника Курбан Байрам всяко семейство трябва да заколи курбан, от който да задели и за сираци и победни хора.

В мюсюлманските села друг обичай, който стриктно се спазва е сюнета. При него се извършва обрязване на момчетата. Този ритуал се съпровожда от общоселско тържество, организирано за случая от по-заможни родители, които имат момчета за обрязване. Събитието се оповестява по близките села и махали и се канят всички желаещи да присъстват на него. Момчетата са облечени в коприна и кадифе, с фесове на главите. Качват ги на коне и обикалят

селото, придружени от свирки и тъпани. В големи казани е приготвена храна за гостите. На голяма поляна се организират състезания по борба, като наградата за победителя е теле или овен. Преди обрязването се прави молитва. Присъстващите на сюнета дават на децата пари и подаръци. Обрязването се извършва от сюнетчия. Днес ритуалът е осъвременен и обрязването става в болнични условия от хирург.

Друг религиозен ритуал е хатим. Това е полагаане на изпит в джамията след изучаване на корана. Прави се публичен изпит на децата, които са посещавали джамия. В дома на всяко от децата се готви храна, а близки и роднини му носят подаръци/като на абитуриент/.

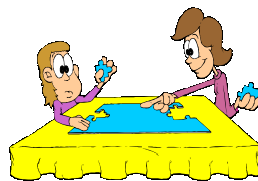
Облекло за сьонет, Якоруда, 90-те години на XX век

“Хората ходят по своите роднини, за да могат да си честитят един на друг Байрама. През тези празници хората се веселят по три – четири дена, играят хора, не ходят на работа, през тези дни по цял ден свири музика.” /А. Кежайов/

- Защо Курбан Байрамът е толкова голям празник за мюсюлманите?
- Защо вторият Байрам се нарича Курбан Байрам?
- Сега празнува ли се този празник и имали някаква промяна в ритуала?
- Ходят ли жените на джамията да се молят и защо?
- Защо курбанът се дели на три части, като двете се раздават на най-бедните и на съседите?
- Дават ли се подаръци и пари на бедните на този ден и защо?
- Запазил ли се е обичаят младите да целуват ръка на родителите и по-възрастните и защо?
- Как хората се чувстват на празника?

След като се запознаете с двата текста, проведете обща дискусия по въпросите след тях.

Анализирайте следните текстове и дискутирайте по групи по въпросите:

“Курбан Байрамът е вторият голям празник, който мюсюлманите честват. Нарича се “Курбан”, защото се поднасят жертвени животни в името на великия Аллах. Този празник води началото си от Хазрети Ибрахим, който бил готов да принесе в курбан своя син Исмаил в името на Аллах. След като Аллах изпитал вярата на Ибрахим, изпратил един овен за курбан.” /Ходжа Топчиев/

Хатим в дома на дете, завършило религиозното обучение, Якоруда

“Най-важното задължение на мюсюлманина е молитвата. Той трябва да се моли пет пъти в денонощието, за да търси избавление от мъките, които го заплашват и за да се домогне до милостта на Аллах. Ние не се молим поотделно, а само общо. Второто изискване е постът, който е един месец годишно. Той ни учи да се въздържа и да почитаме Аллах. Третото усло-

Курбан, Якоруда, 1998 г.

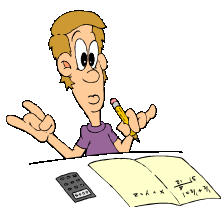
вие е даването на милостиня. Милостинята изгражда у човека милосърдие и морал. По време на говеенето преди големия Байрам, всички покойници са пуснати на свобода, те хвърчат по земята и чак след като мъжете излязат от джамията, Аллах заключва душите им. Три дни преди големия Байрам се празнува Кадир геджеси. На този ден небето се отваря точно в полунощ и светлина обвива всичко наоколо. В тоя миг цялата природа и дърветата и животните се кланят на Аллах. Ако човек си пожелае нещо, то се сбъдва. Аллах тогава записва всички, които ще се родят през годината, и отписва тия, които ще умрат. Като се отвори небето, се вижда рая. Той е много светъл и в средата расте ябълково дърво. Това не всеки го вижда. Трябва да си много праведен, за да го видиш. Тази нощ всички се молят и не се спи. Два дни преди Байрамите се наричат голямо и малко Арфе. Жените раздават локум и халва за умрелите. Големият или Рамазан Байрамът се чества 3-4 дни. Игрят се и някои игри с маски. Мъжете се преобличат като жени с шалвари и феред-

жета, черният си лицата или се правят и на мечки. Курбанът винаги се нарича на жив или на починал през годината. Когато е на покойник, се коли предишния ден – на малкото арфе, а когато е на жив – на първия ден от Байрама. Ако се заколи говедо, то може да се нарече на петима души. Животното за курбан не бива да е по-младо от шест месеца, да е бяло, здраво и с рога, защото то после трябва да носи в другия свят човека, на когото е наречено. Трябва да мине по мост тънък, колкото човешки косъм, който дели ада и рая. Ако животното е болно, душата на умрелия ще падне в ада.” /Мохамед, р.1930/

- Защо мюсюлманите спазват пост?
- Какви нравствени качества се изграждат, като се спазват основните задължения на вярващите?
- На кого вярващите дават милостиня и защо?
- Сега дава ли семилостиня на кого?
- Защо нещата, които се раздават за мъртвите са сладки – локум и халва?
- Казват ли във вашия край Шикер Байрам и защо?

Празнуване на Байрам в Якоруда

Всеки да си препише текста, който показва ритуала около заколването на Курбана. Да го занесете всички като разпита възрастните да отбележи, моментите, които те спазват или

не спазват.

· Преди да бъде заклано животното се къносва на три или седем места, за да е красиво;

· Ходжата идва да му пее молитва;

· Ако е наречено на жив човек, той стои пред него и му се кланя, докато трае молитвата;

· Пред животното се поставя керемиди със запалена борова смола, за да ухае на хубаво;

· Главата му се покрива с кърпа, за да не “гледа смъртта”;

· Кръвта се събира в съд и се заравя в курбанска дупка;

· Главата се дава на бедни хора, ко-

жата се подарява на джамията, а рогата се запазват;

· Дясната половина се нарязва на седем части и се раздава в суров вид на седем къщи;

· Месото от лявата част се яде в къщата в продължение на 40 дни;

· Дреболиите се раздават.

Проведете обща дискусия по следните проблеми:

· Какъв нравствен дълг вменява постът на мюсюлманите?

· Какво съдържание се влага в понятието “благодетелство” и защо?

· Защо месец Рамазан се нарича “месец на търпението” и се казва, че говеенето е половината от търпението?

· Какво е значението на милостинята /закята/ в ислямската религия?

Байрам, Якоруда, 1992 г.

· Може ли да се твърди, че закътът е основата на социалната икономика на общността?

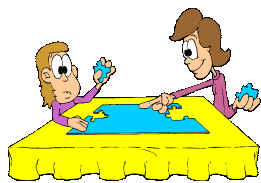
· Закътът – прави ли богатите отговорни и съпричастни към бедните и защо?

· Раздава ли се закът във вашата общност?

Разгледайте горната снимка и познаяте за кой празник са облечени така тържествено хората. Откъде са персонажите на снимката.

Докажете твърдението си.

Анализирайте текстовете, които описват пролетни празници, празнувани в миналото от мюсюлманите в Западните Родопи и дискутирайте по въпросите след тях.

“На Благовец рано сутринта жените отиват в гората за дърва и всяка събира по 40 пръчки. С тях наклаждат огън и всички го прескачат за здраве. В този ден не се шие и плете, а момите изнасят чеиза си “да го напече мартенското слънце”. Благовец - на този ден се готвят сладки неща, почистват се дворовете и къщите, а праговете се мажат с мед. Преди Благовец ни караха да ядем лук и коприва. И в обувката си слагахме лук...”
/Фатма, р.1934/

“Гергьовден /джерджевден, хъдрелез/ се празнува на шести май от момите, които си правят китки, слагат им белег и ги потапят в голям съд с вода. Съдът се покрива с червен пояс и се оставя да пренощува в двора на някоя девойка. Игрят се хора до залез слънце, а на сутринта рано китките се изваждат и с водата се пръска за здраве. Песните, които се пеят са хороводни и закачливи. На празника се връзват люлки и децата се

теглят на разлистено дърво. Както расте дървото, така да расте и детето, залюляло се на него. Момите натриват ръцете си с вратика- да се завъртят ергените около тях. Гергьовден е най-веселият пролетен празник.” /Неджибе/

- Защо на Благовещ се готвят сладки неща и се мажат праговете с мед?
- В народните вярвания от какво предпазва лукът?
- Защо Гергьовден е най-веселият пролетен празник?
- Празнуват ли се тези пролетни празници и сега във вашето селище и как?

Запишете спомените на вашите баби и дядовци за празнуването на различните религиозни празници.

· Запишете техни разкази за ритуала по заколването на животното за Курбан.

· Снимайте с камера един празничен ден от Курбан Байрама и след това го прожектирайте и дискутирайте.

Пехливански борби по време на сунет, с. Дебрен